

Наталія ЛИСЕЦЬКА,

orcid.org/0000-0001-8821-4836

кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри німецької філології

Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) *lyetska.nataliya@vnu.edu.ua*

Анастасія ТРАВИНА,

orcid.org/0009-0009-3820-9428

студентка I курсу магістратури факультету іноземної філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) *travanastia@gmail.com*

КОНЦЕПТ MIGRATION У НІМЕЦЬКИХ МАС-МЕДІА

У статті досліджено концепт MIGRATION на матеріалі німецького газетного дискурсу періоду 2022–2024 років. Зосереджено увагу на міграційній кризі, спричиненій воєнними діями, зокрема й у контексті повномасштабного вторгнення росії в Україну. Проаналізовано ключові лексичні одиниці, які вербалізують концепт MIGRATION і характеризують цінності німецького суспільства щодо проблеми біженства. Визначено основні лексичні одиниці, що вербалізують цей концепт, зокрема синонімічний ряд (*Auswanderung, Emigration, Wanderausflug, Völkerwanderung*) та понятійне поле (*Asylverfahren, Integration, Fokussierung auf Ankömmlinge aus der Ukraine*). Окреслено дієслівні (*aufnehmen, fliehen, unterbringen*) і прикметникові (*erfolgreich, positiv, gezielt*) засоби вираження. Виокремлено метафори та словосполучення, що акцентують пріоритетність допомоги українським мігрантам: *Triage, Flüchtlinge erster und zweiter Klasse, Vorrang genießen*. Також розглянуто семантичні особливості таких термінів, як *Flüchtling, Geflüchtete*, що підкреслюють гуманний підхід до визначення статусу біженців.

Результати дослідження свідчать, що найбільш поширеними іменниками, котрі стосуються процесу міграції в газетних текстах, є *Aufnahme, Integration, Hilfe, Flüchtlinge*, а прикметники, що описують успіхи адаптаційної політики, включають *erfolgreich, zufrieden, gezielt*. Лексико-стилістичний аналіз дав змогу виокремити понятійне поле концепту MIGRATION, представлене категоріями соціальної безпеки (*Anspruch auf Sozialleistungen, medizinische Versorgung*), інтеграції (*Sprachkurse, direkt eine Arbeit aufnehmen*) та спрощення процедур отримання притулку (*kein bürokratisches Asylverfahren*).

У статті підкреслено, що Німеччина демонструє солідарність і є опорою для біженців у різних аспектах інтеграції. Це відображено через позитивну образність у медійному дискурсі, використання лексики, що акцентує увагу на необхідності соціально-економічної адаптації та інтеграції постраждалих осіб у нове суспільство.

Ключові слова: концепт, біженці, міграція, підтримка, адаптація, допомога, газетний дискурс.

Nataliia LYSETSKA,

orcid.org/0000-0001-8821-4836

Doctor of Philosophy (in Philology), Associate Professor,
Professor at the Department of German Philologie
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Luzk, Ukraine) *lyetska.nataliya@vnu.edu.ua*

Anastasiia TRAVINA,

orcid.org/0009-0009-3820-9428

first-year master's student at the Faculty of Foreign Philology
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Luzk, Ukraine) *travanastia@gmail.com*

THE CONCEPT OF MIGRATION IN THE GERMAN MASS MEDIA

The article examines the concept of MIGRATION on the basis of the German-language newspaper discourse of 2022–2024. The attention is focused on the migration crisis caused by military actions, including in the context of Russia's full-scale invasion of Ukraine. The analysis of key lexical items that verbalize the concept of MIGRATION and

characterize the values of German society regarding the problem of asylum is carried out. The main lexical items that verbalize this concept are identified, in particular, the synonymous series (*Auswanderung, Emigration, Wanderausflug, Völkerwanderung*) and the conceptual field (*Asylverfahren, Integration, Fokussierung auf Ankömmlinge aus der Ukraine*). The verbal (*aufnehmen, fliehen, unterbringen*) and adjectival (*erfolgreich, positiv, gezielt*) means of expression are outlined. Metaphors and phrases that emphasize the priority of assistance to Ukrainian migrants are highlighted: *Triage, Flüchtlinge erster und zweiter Klasse, Vorrang genießen*. The semantic features of such terms as *Flüchtling, Geflüchtete*, which emphasize a humane approach to determining refugee status, are also considered.

The results of the study show that the most common nouns referring to the migration process in newspaper texts are *Aufnahme, Integration, Hilfe, Flüchtlinge*, and adjectives describing the success of adaptation policy include *erfolgreich, zufrieden, gezielt*. The lexical and stylistic analysis allowed to distinguish the conceptual field of the MIGRATION concept, represented by the categories of social security (*Anspruch auf Sozialleistungen, medizinische Versorgung*), integration (*Sprachkurse, direkt eine Arbeit aufnehmen*) and simplification of asylum procedures (*kein bürokratisches Asylverfahren*).

The article emphasizes that Germany demonstrates solidarity and is a support for refugees in various aspects of integration. This is reflected through positive imagery in the media discourse, the use of vocabulary that emphasizes the need for socio-economic adaptation and integration of the affected persons into a new society.

Key words: concept, refugees, migration, support, adaptation, assistance, newspaper discourse.

Постановка проблеми. В останнє десятиліття міграція набула особливо великих масштабів. Воєнні дії в Судані, Сирії, Ізраїлі, зокрема повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 р., поглибили одну з найбільших міграційних криз у всій Європі. У зв'язку з воєнними конфліктами мільйони українців були змушені покинути власні домівки, шукаючи прихистку в різних країнах світу, серед яких чи не найактивнішу роль відіграє Німеччина. Німеччина надає підтримку та можливість безпечного перебування на території своєї держави не лише українцям, а й представникам інших національностей, які через ті чи інші причини були змушені покинути батьківщину. Приймаючи таку велику кількість біженців, німецький уряд демонструє солідарність та активізує свої ресурси для гуманітарної допомоги й підтримки міграційних процесів. Яскраве підтвердження цього можна знайти саме в контексті газетного дискурсу, чим і пояснюється актуальність пошуку.

Аналіз досліджень. Інтерес до досліджуваної проблеми простежуємо в багатьох працях науковців. У науковій літературі досліджували феномен міграції в Україні (Владовська, Марчук, 2019), концепт біженців у німецько-, угорсько-та українськомовному дискурсах на матеріалі міжнародних і національних законодавчих документів та нових медіа (Мільо, 2021: 3), міграцію як одну з складових частин концепту *EUROPA-Diskurs* третього тисячоліття (Лисецька, 2024). Цікавими є дебати щодо використання термінів *Flüchtlinge* oder *Geflüchtete* стосовно біженців (Peitz, 2023).

Концепт MIGRATION став провідною темою політичних дискусій і дебатів німецьких політиків та виборців, що й засвідчує актуальність пропонуваної наукової розвідки.

Основна мета статті – за допомогою аналізу німецькомовних мас-медіа відшукати мовні оди-

ниці, що віддзеркалюють суспільну свідомість, цінності та погляди членів західноєвропейського суспільного простору на проблему біженців.

Для реалізації поставленої мети потрібно виконати такі завдання: 1) пояснити значення терміна MIGRATION; 2) опрацювати періодику Німеччини за 2022–2024 рр.; 3) відшукати лексичні одиниці, що вербалізують концепт MIGRATION; 4) на основі лексико-стилістичного аналізу описати змістове наповнення досліджуваного концепту.

Виклад основного матеріалу. Як стверджують К. Владовська та М. Марчук, у сучасній науковій літературі відсутнє єдине розуміння поняття «міграція». Якщо взяти загалом, то термін «міграція» походить від лат. *migratio, migro*, що в перекладі означає переміщення, пересування, переселення. Як можемо спостерігати, це слово має три значення, два з яких учені розглядають як синоніми, а саме: переміщення й переселення. Унаслідок цього існує безліч тлумачень указанного терміна (Владовська, Марчук, 2019: 2).

Аналіз словникових статей дав змогу виокремити кілька тлумачень поняття *Migration*. Так, онлайн-словник *Duden* подає два пояснення цього терміна:

1. *Wanderung oder Bewegung bestimmter Gruppen von Tieren oder Menschen;*

2. *Abwanderung in ein anderes Land, in eine andere Gegend, an einen anderen Ort* (7).

Водночас онлайн-словник *Fremdwort* подає ширше визначення цього поняття:

1) *Wanderung von Individuen oder Gruppen. (z.b.v. Zugvögeln) Wanderungsbewegungen, ausgelöst zum Beispiel durch politische und religiöse Unterdrückung, ethnische Konflikte, Kriege und Bürgerkriege, Armut oder Umweltschäden, sind eine wachsende Herausforderung für die Entwicklungspolitik. Laut Schätzung der World Migration Report der International Organization for*

Migration beträgt die Zahl der Migranten weltweit 214 Millionen;

2) *die Auswanderung und Einwanderung von Menschen* (9).

Отже, можемо вивести загальне визначення: *Migration ist die Bewegung von Menschen innerhalb oder außerhalb eines Landes aus wirtschaftlichen, politischen oder persönlichen Gründen* (Міграція – це переміщення людей в межах або поза межами країни через економічні, політичні або особисті причини).

Етимологічний аналіз слова *Migration* дав нам змогу встановити його походження від латинського *migratio*, яке й означає «переїзд», «міграція», що було запозичене для утворення дієслова «migrare». Згодом, у період Середньовісся, до слова додано суфікс «-tion», що характерно для утворення іменників (15).

У плані словникового аналізу важливо також здійснити синонімічний аналіз досліджуваного поняття. Тому в цьому дослідженні ми скористалися також і синонімічними словниками.

Електронне видання *DUDEN* наводить такі слова, однакові за значенням до досліджуваного концепту: *Auswanderung, Emigration* (7).

У словнику синонімів *Synonyme* знаходимо такі синонімічні пояснення: *Wanderung, Auswanderung, Wanderausflug, Zuwanderung* (13).

Своєю чергою, в електронному джерелі *Wikiwörterbuch* знаходимо такі синонімічні поняття терміна *Migration: Völkerwanderung, Datenmigration* (15).

Тож аналіз словникової бази дав нам підставу виокремити синонімічний ряд концепту MIGRATION, а саме: *Auswanderung, Emigration, Wanderausflug, Völkerwanderung*. Важливо зазначити, що застосування кожного з цих термінів може відрізнятися залежно від контексту.

Як уже зазначалося вище, причини міграції можуть бути різні: політичні зміни в країні, привабливі перспективи розвитку, бажання покращити якість власного життя тощо. Проте серед мігрантів є люди, які не лише змінюють місце проживання задля поліпшення умов життя, а просто змушені тікати від небезпеки. Саме в таких випадках ідеться про поняття «Flüchtling».

Цікаво, що лексему «Flüchtling» уперше вжито в науковій літературі саме в повоєнні часи Другої світової. А. В. Мільо у своєму дослідженні зазначає, що «лексему Flüchtling виокремлено в дослідженнях з етимології німецької мови лише в 1948 р...» (Мільо, 2021: 3). На сьогодні ця лексема посідає значне місце на шпальтах газетних матеріалів німецького медіапростору. Паралельно

з поняттям «Flüchtling» у німецькому дискурсі трапляється й поняття «Geflüchtete», особливо стосовно українських біженців. Термін «Flüchtling» має формальне юридичне значення й стосується людей, які шукають захисту відповідно до Женевської конвенції про статус біженців, оскільки вони були змушені покинути свою країну через переслідування, війну тощо. Одним із синонімів до вищезгаданого поняття є термін «Ankömmlinge», уживання якого виражає повагу та приязнь, скоріше не як до вимушено переміщених осіб, а радше як до друзів чи гостей. Натомість термін «Geflüchtete» більш нейтральний і гуманний, він описує те саме, але зосереджується на акті втечі й акцентує на людині, а не на її правовому статусі. Саме цей термін найчастіше використовують у німецькомовній пресі стосовно українських біженців: *Sie haben sich nicht mit ihrem Opferdasein abgefunden, nehmen ihr Schicksal in die Hand. Zigtausende Geflüchtete aus der Ukraine kehren in ihre Heimat zurück, auf Zeit oder auf Dauer* (6); *Am Mittwoch hat in Ilmenau eine Jobbörse für anerkannte Geflüchtete stattgefunden, um Kontakt zwischen ihnen und Unternehmen der Region herzustellen* (12).

У зв'язку з чисельною міграцією українців тема тих, хто шукає захисту від війни, стала однією з ключових у медійному дискурсі Німеччини. На основі аналізу німецької періодики нам удалося помітити зусилля держави, спрямовані на полегшення життя мігрантів та їх адаптацію в новому середовищі.

Українські біженці із самого початку віроломного вторгнення росії в Україну мали велику симпатію та підтримку у всіх країнах Західної Європи. Це проявлялося в різних сферах, уключаючи правові ініціативи та інтеграцію. Європейський Союз і по сьогодні надає тимчасовий притулок українцям, котрий дає змогу легально працювати, проживати на території країни, користуватися медичною допомогою без складних процедур отримання притулку. Наприклад, у Франції та Німеччині українцям ще з 2022 р. надається соціальна допомога нарівні з місцевими жителями. Своєю чергою, Велика Британія запустила програму «Homes for Ukraine», що дала можливість британцям приймати українців у свої домівки. У багатьох європейських країнах діти з України можуть отримувати безкоштовну освіту в місцевих школах. А такі країни, як Франція, Німеччина, Нідерланди, організували мовні курси для українців, що значно спростило тривалий процес інтеграції. Безліч благодійних організацій, зокрема Карітас, World Central Kitchen, теж не стояли осторонь. Вони продовжують надавати

допомогу як тим українцям, які перебувають поза межами рідної країни, так і тим, хто був вимушено переміщений у межах нашої держави. Український народ відчув потужну підтримку Європи ще з перших годин поневірян, і з кожним днем ця підтримка лише збільшується. Це чітко простежується й на матеріалі німецької періодики. Нам удалося виокремити низку метафор, які дають підставу стверджувати, що українським біженцям надавався пріоритет у підтримці та наданні притулку: *Triage* (тріаж) – метафора, що описує першочерговість надання допомоги українцям, *Flüchtlinge erster und zweiter Klasse* (біженці першого й другого класу) – першість в отриманні допомоги серед мігрантів надається саме особам з України. Підтвердженням цього можуть слугувати також окремі словосполучення: *Vorrang genießen* (насолоджуватися пріоритетом), *Fokussierung auf Ankömmlinge aus der Ukraine* (фокус на приїжджих з України), *Paradigmenwechsel in der EU* (зміна парадигми в ЄС).

У ході аналізу газетних статей *Deutsche Welle*, *Tagesschau*, *Zeit Online*, *Der Standard* за період квітень–жовтень 2024 р. можемо зробити висновки, що найбільш поширеними іменниками, що трапляються в газетах, є *Aufnahme* (прийом), *Integration* (інтеграція), *Hilfe* (допомога) та *Flüchtlinge* (біженці). Серед прикметників, що вказують на вдалий результат роботи німецького уряду й описують ставлення біженців до спеціально створених для них умов перебування, можемо виокремити такі: *erfolgreich* (успішний), *zufrieden* (задоволений), *positiv* (позитивний), *gezielt* (цілеспрямований). Отже, Німеччина створює образ країни, яка простягає руку допомоги людям, котрі опинились у скруті, забезпечує їх гідними умовами проживання, працевлаштування та піклується про їх адаптацію в новому суспільстві. Про це свідчить низка словосполучень: *migrantische Mitarbeiter* (співробітники-мігранти), *soziale Betreuer vor Ort* (соціальні куратори на місці), *unterstützt von Landratsamt* (підтримано окружним управлінням), *erfolgreiche Jobbörse* (успішний ярмарок вакансій), *persönlicher Kontakt* (особистий контакт) тощо. Не менш важливою в контексті газетного матеріалу є наявність метафор, що підкреслюють бажання уряду й мешканців Німеччини підтримати громадян інших держав, яких спіткала лиха доля: *Brücke zwischen Geflüchteten und Unternehmen* (міст між біженцями та компаніями), *Türen für Geflüchtete öffnen* (відчиняти двері для біженців), *Hemmschwelle abbauen* (долати бар'єри). Наявність цієї лексики підкреслює не лише прагнення Німеччини та

Європейського Союзу загалом забезпечити гідні умови перебування біженців, але й значні зусилля у сфері довготривалої соціально-економічної адаптації мігрантів. Тож можемо помітити, що Німеччина, безсумнівно, продовжує допомагати постраждалим унаслідок жакливих подій українцям, віддає їм перевагу в наданні допомоги серед інших біженців та, урешті, щиро висловлює як матеріальну, так і психологічну підтримку.

Із моменту вторгнення окупанта на територію нашої держави й донині, країни Європи не припиняють надавати необхідну допомогу – військову та гуманітарну підтримку. На рівні урядів країн Європейської Спільноти прийнято низку законів для гідного забезпечення українських біженців, а саме: надання соціальних виплат, дозволу на перебування, забезпечення тимчасовим житлом, вивчення мови задля інтеграції в європейський ринок праці, доступу українських дітей і студентів до навчання тощо. Спільним фронтом виступила вся Європа – і ті країни, що є членами ЄС, і ті, які не входять до Європейської Спільноти (Лисецька, 2024: 97). У зв'язку з буремними подіями в цілому світі (революціями за утвердження демократичних засад та воєнними агресивними діями в різних куточках світу) значення самої дефініції *Європа* зазнало певних змін. Сьогоднішнє поняття *Європа* містить насамперед таке змістове наповнення: *біженці та війна з тероризмом*, які переходять у розряд самостійних понять, оскільки стали глобальною проблемою й жорстокою реальністю в усьому світі, а отже, сильно впливають на Європу та формують нові відтінки її значення (Lysetska, 2024: 54). Яскравим прикладом країни, що не стоїть осторонь проблеми біженства, є Федеративна Республіка Німеччина. Ще з перших днів війни Німеччина протягнула руку допомоги українському народу. Для цього уряд країни погодився на полегшену процедуру прийняття біженців з України: *Geflüchtete aus der Ukraine müssen in Deutschland kein bürokratisches Asylverfahren durchlaufen. Sie können direkt eine Arbeit aufnehmen, haben einen Anspruch auf Sozialleistungen, medizinische Versorgung und Sprachkurse* (14).

На прикладі наведеного вище тексту зі статті *Ukraine-Krieg: Bis zu zehn Millionen weitere Flüchtlinge?* онлайн-видання *Deutsche Welle* можемо простежувати особливості концептополя поняття *Migration* (14). Понятійне поле досліджуваного концепту становлять такі термінологічні одиниці:

– *Soziale Sicherheit: Anspruch auf Sozialleistungen, medizinische Versorgung* – підтримка мігран-

тів у новій країні наданням соціальних виплат і медичного обслуговування, що важливо для забезпечення базових потреб людини, таких як житло, їжа та здоров'я;

– Integration: *direkt eine Arbeit aufnehmen; Sprachkurse* – можливість одразу влаштуватися на роботу й, більше того, пройти мовні курси є невід'ємними елементами адаптації. Такі заходи дають змогу мігрантам стати самостійними та залученими до суспільного життя;

– Asylverfahren: *kein bürokratisches Asylverfahren* – відсутність бюрократичної процедури надання притулку полегшує процедуру реєстрації в новій країні й дають змогу уникнути тривалих процесів оформлення документів, що допомагає мігрантам швидше розпочати життя в новій країні.

Опрацювавши матеріал статті, можемо доповнити понятійне поле концепту MIGRATION низкою дієслів (14):

– fliehen: указує на примусове полишення рідної країни через небезпеку. Люди часто змушені покидати домівку з мінімальною кількістю речей і без гарантій безпеки в майбутньому, що й надає цьому слову винятково негативного змістового забарвлення;

– aufnehmen: дія, що регулюється законодавчими актами на міжнародному рівні, тому держава, зокрема громади на місцях, забезпечують мігрантам місце проживання, підтримку та можливість інтеграції;

– unterbringen: у контексті міграції вживання цього слова передбачає не лише фізичне розміщення біженців на території нової країни, але і їх адаптацію через мову, освіту, ринок праці й суспільні зв'язки.

На нашу думку, не менш суттєвим є опис досліджуваного концепту за допомогою прикметників, оскільки концепти, особливо ті, що описують складні соціальні явища, як-от міграція, мають багатогранну природу. Прикметники допомагають описати їх емоційне наповнення, саме тому ми виокремили такі прикметники:

– unmittelbar: підкреслює зв'язок між жахливим становищем українців і необхідністю допомоги з боку європейців, наголошує на географічній близькості України до Європи та відповідальності, яка випливає з цього факту;

– drastisch: прикметник створює відчуття загрозової ситуації й наголошує на масштабності міграційного виклику;

– massiv: посилює драматичність подій, підкреслюючи інтенсивність або велику кількість, наприклад щодо нападів чи потоків біженців.

Важливо й те, що німецький уряд не лише надає можливість проживати на території власної держави, проводить полегшений процес прийняття біженців, а й сприяє самореалізації та пошуку майбутнього місця роботи. Так, наприклад, у місті Ільменау, проведено ярмарку вакансій для визнаних біженців із метою налагодження контактів між ними й компаніями регіону. Минулого року, зокрема, можливість працевлаштування на підприємствах регіону отримали дев'ять українців: *Die ausstellenden Unternehmen bewerteten die Veranstaltung mehrheitlich positiv. Die Personalchefin des Wasch- und Reinigungsmittelherstellers Dr. Miele Cosmed aus Stadtilm berichtete beispielsweise, dass die Firma durch die Messe im vergangenen Jahr neun ukrainische Mitarbeiter gewinnen konnte. Auch in diesem Jahr seien wieder Bewerbungen abgegeben worden* (12). Окрім того, на прикладі цього уривка статті можемо помітити також позитивний аспект для економіки Німеччини: українські мігранти не лише отримують можливість працевлаштування в новій країні, а й приносять користь її економіці, посідаючи вакантні робочі місця та працюючи на благо компаній.

У медійному просторі ілюструється не лише допомога біженцям із боку уряду, а й роль у цьому процесі звичайних громадян Німеччини. У статті *Wie ein Ort im Innviertel mit der Migration umgeht* з **Der Standard** за 24 вересня 2024 р. йдеться про успішну інтеграцію, якщо біженці з планами на майбутнє опиняються саме в тому місці, де є люди, які їх підтримають: *Es ist einfach nur ein Beispiel dafür, wie Migration auch laufen kann, wenn Flüchtlinge mit Plänen für ihre Zukunft an einem Ort landen, wo Menschen sind, die sie unterstützen und ihnen im Notfall auch mal in den Hintern treten. Gleichzeitig ist es aber auch eine Erinnerung daran, dass es oft anders läuft und dann Verlierer auf allen Seiten produziert werden – bei den Menschen, die ankommen, wie denen, die aufnehmen* (10).

Більше того, Німеччина спонукає до дії держав Євросоюзу, котрі беруть пасивну участь у процесі допомоги мігрантам, адже між країнами-членами ЄС повинна бути «обов'язкова солідарність». Тож держави, які займають пасивну позицію, зобов'язані принаймні виплачувати компенсацію або ж відправляти обладнання та персонал до перших приймаючих країн: *Zwischen den Mitgliedsstaaten soll eine «verpflichtende Solidarität» herrschen. Staaten wie Ungarn, die keine Menschen aufnehmen wollen, sollen zumindest einen Ausgleich zahlen oder Ausrüstung und Personal in die Erstaufnahmestaaten schicken* (5).

Якщо ж досліджувати образний складник концепту, то можемо виокремити низку прикметників, які трапляються в друкованих медіа для опису процесу міграції та біженців зокрема. Аналіз використаних прикметників ми здійснили на основі статті *Solidarität in der postmigrantischen Gesellschaft* онлайн-журналу *Agora42* (8) і статті *Migrationspakt: Was bringt die neue EU-Asylpolitik?* видання *Deutsche Welle* (5). На основі цитатного матеріалу продемонструємо роль прикметників для висвітлення теми міграції. У статті *Solidarität in der postmigrantischen Gesellschaft* натрапляємо на прикметники, які відображають ставлення та сприйняття суспільством процесу міграції (8):

Postmigrantisch: *Die postmigrantische Idee lässt etablierte Differenzauffassungen samt ihrer Ausschlusskriterien fragwürdig erscheinen und fördert neue Kombinationen und solidarische Haltungen zutage. Statt das Trennende hervorzuheben und Menschen nach vermeintlichen Gruppenzugehörigkeiten zu sortieren, geht es vielmehr darum, das Gemeinsame, die geteilten Geschichten in den Fokus des weiteren Denkens zu rücken* (8). Прикметник *postmigrantisch* часто використовується для опису ідей і поколінь, що формуються під впливом міграції. У наведеному прикладі підкреслюється образ цілісності суспільства, його єдності. Доводиться необхідність укорінення думки про відсутність поділу громадян на «місцевих» і «чужих».

Hegemonial: *Diese werden jedoch – auf provokative Weise oder in ironischer Umkehrung – positiv besetzt und als gemeinsame Basis für ihren Widerstand gegen Diskriminierung benutzt, wie etwa durch das Bündnis “Kanak Attak”, das “Migrantenstadt” in München oder die “Unmündigen” in Mannheim. Negative Zuschreibungen werden durch diese Gruppen übernommen und positiv umgedeutet. Diese Selbstbenennungen wirken irritierend, indem sie hegemoniale Kategorien und Differenzauffassungen unterlaufen und produktiv verändern* (8). Прикметник *hegemonial* виражає критику стосовно тих, хто намагається зневажливо висловлюватися про мігрантів. Саме завдяки його використанню авторам удалось акцентувати увагу читачів на тому, що мігранти часто стикаються з несправедливістю, яка міститься в наративі окремих «панівних угруповань».

Restriktiv: *Mit dem Begriff “Postmigrantische Generation(en)” wird der Fokus dagegen auf bestimmte Praktiken und Haltungen gerichtet, die von den betreffenden Menschen unter restriktiven Lebensbedingungen entwickelt wurden* (8). Прикметник *restriktiv* прямо стосується опису соціальних

умов, у яких проживають мігранти. Виокремлений нами прикметник підкреслює обмежувальні аспекти життя, що напругу спонукають біженців до розробки нових стратегій життя й навіть виживання.

Solidarisch: *Geschichten zusammenzudenken, aus der Perspektive und Erfahrung von Migration zu erzählen und dabei marginalisiertes und weithin ausgelassenes Wissen sichtbar zu machen, ist daher eine widerständige und subversive Praxis, eine solidarische Haltung, die postmigrantisches Denken kennzeichnet* (8). Прикметник *solidarisch* використано задля опису дій постмігрантських поколінь. Це один із небагатьох прикметників, який створює позитивний образ взаємодії груп суспільства різного походження, щоб висловити взаємну підтримку.

Для порівняння ми виокремили прикметники статті *Migrationspakt: Was bringt die neue EU-Asylpolitik?* онлайн-видання *Deutsche Welle* (5):

Eilig: *Asylsuchende und Flüchtlinge sollen bei ihrer Ankunft auf dem Land-, See- oder Luftweg innerhalb von sieben Tagen eindeutig identifiziert und in der erweiterten biometrischen «Eurodac»-Datei registriert werden* (5). Саме термін *sieben Tagen* указує на обмеженість у часі та швидкість, із якою потрібно діяти, стосується термінів, котрі визначаються для ідентифікації й реєстрації мігрантів.

Gebeugt: *Das Sterben auf der Flucht über das Mittelmeer würde weitergehen* (5). Цей аспект указує на емоційний стан мігрантів, які змушені долати сотні виснажливих кілометрів у пошуках порятунку, їх пригніченість через смерть і труднощі, із якими вони стикаються.

Verpflichtend: *Zwischen den Mitgliedsstaaten soll eine «verpflichtende Solidarität» herrschen* (5). Прикметник акцентує увагу на необхідності виконання правил солідарності між країнами ЄС. Ідея обов'язкової солідарності передбачає, що кожна країна повинна допомагати в розв'язанні кризових ситуацій, таких як великі потоки біженців, не перекладаючи всю відповідальність на жителів та уряди країн, які є першими лініями прийому.

Ці три аспекти – швидкість, страждання й солідарність – формують драматичну картину міграційної реальності. Як стрімка течія, що несе біженців у невідомість, обмежений термін у сім днів символізує терміновість та безкомпромісність процесів реєстрації. У цій гонитві за кращим майбутнім багато життів згасають, залишаючи лише болісний слід. Але щоб цей процес, урешті-решт, закінчився, Європа повинна бути не просто берегом, до якого прибивають хвилі

мігрантів, а маяком солідарності й справжнім місцем порятунку.

Водночас помітні намагання медіа, друкованих зокрема, широко висвітлювати вказану проблему та вплинути на ставлення суспільства до зростаючої проблеми міграції. Саме тому наступним нашим кроком було виокремлення дієслів, що описують шляхи допомоги й підтримки мігрантів під час їх адаптації в новій країні. Розглянемо деякі приклади зі статті *Nach Jobbörse für Geflüchtete: Bereits mehrere Bewerbungen eingereicht* онлайн-журналу *Tagesschau* (12).

Vermitteln: *Manche Unternehmen hatten außerdem migrantische Mitarbeiter an ihrer Seite, die zwischen Interessenten und Firma vermittelteln* (12).

За допомогою використання цього дієслова підкреслено вплив посередників у подоланні культурного бар'єру. Тим самим формуються позитивне враження та імідж підтримки.

Unterstützen: *Bei der Jobmesse seien zur Unterstützung des Erstkontakts auch Sozialbetreuer vor Ort gewesen, die beispielsweise Arabisch konnten* (12). Саме за допомогою вживання цього слова авторам удалося чи не найкраще проілюструвати підтримку владних структур. Якраз завдяки докладним зусиллям і допоміжним ресурсам значно знижується відчуття недовіри серед мігрантів та зникає бар'єр під час спілкування.

Bewerten: *Die ausstellenden Unternehmen bewerteten die Veranstaltung mehrheitlich positiv* (12). У поєднанні з вищезгаданим дієсловом підкреслюються успіх і цінність заходів із підтримки працевлаштування мігрантів та створюється загалом позитивний контекст.

Для порівняння ми проаналізували вживання дієслів у статті *Wie ein Ort im Innviertel mit der MIGRATION umgeht* з *Der Standard*. Серед них нам удалося виокремити ті дієслова, які акцентують увагу на процесі допомоги біженцям, їх підтримці під час складного процесу адаптації (10).

Verändern: *Das Leben vieler Menschen in Riedau hat sich durch das Quartier verändert* (6). Сусідство з мігрантами змінило життя багатьох мешканців Рідау, що вказує на позитивні зміни в спільноті завдяки інтеграційним зусиллям.

Integrieren: *Die Freiwilligen in Riedau lernen mit den Asylwerbern nicht nur Deutsch, sondern versuchen sie auch schnell in den Arbeitsmarkt zu integrieren* (10). Волонтери в Рідау не лише вивчають з шукачами притулку німецьку мову, але й намагаються якнайшвидше інтегрувати їх на ринок праці. Місцеві жителі готові змінити не лише власну поведінку та ставлення до процесу міграції, а й докласти максимум зусиль, щоб допомогти

мігрантам комфортно почуватися як у суспільстві, так і на нових робочих місцях. Адже чи не найголовнішою метою допомоги є забезпечення комфортного існування й місця в суспільстві для людей, які втратили його на території рідної країни.

Organisieren: *Eine Gruppe von Riedauern organisiert über den Pfarrgemeinderat eine Infoveranstaltung in der Kirche* (10). Задля комфортної інтеграції біженців місцеві жителі організовують зустрічі, пов'язані з працевлаштуванням, пошуком житла, друзів та підтримки. Велике значення в цьому плані має саме громадська діяльність, зокрема церкви, що демонструє наміри не окремих жителів міста, а натомість цілої спільноти, що діє злагоджено в спільних інтересах.

Отже, можемо зробити висновок, що як влада Німеччини, так і самі її жителі докладають максимум зусиль задля полегшення процесу інтеграції мігрантів.

Тож концепт MIGRATION постає багатозмістовим поняттям, що охоплює політичні, економічні, соціальні аспекти. Будь-який концепт у лінгвістиці – це складна ментальна структурована одиниця. Концепт закріплений у певній національній культурі й вербалізований різними засобами залежно від комунікативної ситуації та сфери суспільної діяльності (Лисецька, Гайволя, 2023: 227). Досліджуваний концепт містить у собі низку різноманітних значень: від фізичного переміщення людей, глибоких змін усередині спільнот, їхніх культур до освоєння й пошуку свого місця в новому суспільстві. У сучасному світі значення концепту MIGRATION виходить за межі простої зміни місця проживання, натомість сягає глибше та порушує теми процесу адаптації, інтеграції й взаємодії культур.

Висновки. Отже, проаналізувавши газетні матеріали за 2022–2024 рр., можемо стверджувати, що, зіткнувшись із хвилею мігрантів, Німеччина демонструє чітку політику надання допомоги та соціальної підтримки. Концепт MIGRATION розглядаємо як переміщення людей у межах або поза межами країни через економічні, політичні або особисті причини. У ході дослідження ідентифіковано та систематизовано лексичні одиниці, які вербалізують концепт MIGRATION, що сприяло його глибшому розумінню. До синонімічного ряду концепту MIGRATION відносимо *Auswanderung, Emigration, Auswanderung, Wander-ausflug, Völkerwanderung*. Понятійне поле досліджуваного концепту становлять *soziale Sicherheit, Asylverfahren, Integration, Fokussierung auf Ankömmlinge aus der Ukraine* тощо. Його змістове

наповнення розширюється на основі таких дієслів, як *aufnehmen*, *fliehen*, *unterbringen*. Образний складник утворюють прикметники *erfolgreich*, *positiv*, *gezielt*. Німецькі ЗМІ активно сприяють формуванню позитивного іміджу Німеччини, як тієї країни, яка приймає, підтримує біженців та ставиться до них максимально гуманно. За допомогою власних дій а також висвітлення в медіа Німеччина утверджується як країна, котра бере активну роль у вирішенні міграційного питання у світовому контексті.

Перспективою дослідження вважаємо подальший аналіз концепту MIGRATION у порівняльному аспекті на матеріалі німецької періодики. Важливим напрямом є вивчення змін цього концепту під впливом соціально-політичних подій, а також аналіз того, як тема міграції подається в німецьких медіа і які мовні засоби застосовуються для її опису. Подальше дослідження може зосередитися на впливі явища міграції на лексику німецької мови, зокрема появу нових слів і зміну значень уже наявних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Владовська К. Марчук М. «Феномен міграції для України». *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. Вип. 4.
2. Лисецька Н., Гайволя О. Вербалізація концепту VEREINTES EUROPA в німецьких ЗМІ. *Актуальні питання гуманітарних наук: наук. журн. Дрогобицького держ. пед. уні-ту ім. Івана Франка*. 2023. Вип. 62. Т. 1. С. 221–229. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-1-32>
3. Лисецька Н. *EUROPA-Diskurs* третього тисячоліття: лексико-стилістичні аспекти (на прикладі німецької преси після воєнного вторгнення росії в Україну 24.02.2022 р.). *Studia Methodologica*. 2024. (58). С. 90–101. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-58-9>
4. Мільо А. В. Концепт БІЖЕНЕЦЬ у німецько-, угорсько- та українськомовному дискурсах (на матеріалі міжнародних і національних законодавчих документів та нових медіа)/Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2021. 472 с.
5. Bernd Riegert. Migrationspakt: Was bringt die neue EU-Asylpolitik? *Deutsche Welle*. 2024. 14 трав. URL: <https://www.dw.com/de/migrationspakt-was-bringt-die-neue-eu-asylpolitik/a-68789390>
6. Christiane Peitz. Politik der Sprache: Flüchtlinge oder Geflüchtete? *Tagesspiegel*. 2023. 9 січ. URL: <https://www.tagesspiegel.de/kultur/politik-der-sprache-fluechtlinge-oder-gefluechtete-9144897.html>
7. Duden online. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Migration?amp>
8. Erol Yildiz. Solidarität in der postmigrantischen Gesellschaft. *Agora* 42. URL: <https://agora42.de/solidaritaet-in-der-postmigrantischen-gesellschaft-erol-yildiz/#more-14117>
9. Fremdwort. URL: <https://www.fremdwort.de/suchen/bedeutung/migration/>
10. Jonas Vogt. Wie ein Ort im Innviertel mit der Migration umgeht. *Der Standard*. 2024. 24 верес. URL: <https://www.derstandard.de/story/3000000237438/wie-ein-ort-im-innviertel-mit-der-migration-umgeht>
11. Lysetska N. H. Konzept «Europa» an der Schwelle zweier Jahrtausende. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 9(77). С. 51–55. DOI [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9\(77\)-51-55](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9(77)-51-55)
12. Nach Jobbörse für Geflüchtete: Bereits mehrere Bewerbungen eingereicht. *Tagesschau*. 2024. 10 жовт. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/regional/thueringen/mdr-nach-jobboerse-fuer-gefluechtete-bereits-mehrere-bewerbungen-eingereicht-100.html>
13. Synonyme. URL: <https://www.wort-suchen.de/synonyme/migration>
14. Volker Witting. Ukraine-Krieg: Bis zu zehn Millionen weitere Flüchtlinge? *Deutsche Welle*. 2024. 1 кв. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-krieg-bis-zu-zehn-millionen-weitere-fl%C3%BChtlinge/a-68688537>
15. Wikiwörterbuch. URL: <https://de.wiktionary.org/wiki/Migration>

REFERENCES

1. Vladovska K. Marchuk M. (2019). Fenomen mihratsii dlia Ukrainy. [The phenomenon of migration for Ukraine] *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. [in Ukrainian].
2. Lysetska N., Haivolia O. (2023). Verbalizatsiia kontseptu VEREINTES EUROPA v nimetskykh ZMI. [Verbalization of the VEREINTES EUROPA concept in the german mass media] *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: nauk. zhurn. Drohobyskoho derzh. ped. uni-tu im. Ivana Franka – Actual issues of humanities: scientific journal of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 62. S. 221–229. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-1-32> [in Ukrainian].
3. Lysetska N. (2024). EUROPA-Diskurs tretogo tysiacholittia: leksyko-stylistychni aspekty (na prykladi nimetskoï presy pislia voiennoho vtorhnnennia rosii v Ukrainu 24.02.2022 r.). [*EUROPE-discourse of the third millennium: lexical and stylistic aspects (on the example of the german press after russia's military invasion into Ukraine on 24.02.2022)*]. *Studia Methodologica*. 2024. (58). S. 90–101. DOI <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-58-9> [in Ukrainian].
4. Milo A. V. (2021). Kontsept BIZHENETS u nimetsko-, uhorsko- ta ukraïnskomovnomu dyskursakh (na materialy mizhnarodnykh i natsionalnykh zakonodavchykh dokumentiv ta novykh media). [The concept of a refugee in German, Hungarian and Ukrainian-language discourses (based on international and national legislative documents and new media)] *Nats. un-t im. Tarasa Shevchenka – Taras Shevchenko National University*. S. 3–6. [in Ukrainian].

5. Bernd Riegert. (2024). Migrationspakt: Was bringt die neue EU-Asylpolitik? [Migration pact: What will the new EU asylum policy achieve?] *Deutsche Welle*. URL: <https://www.dw.com/de/migrationspakt-was-bringt-die-neue-eu-asylpolitik/a-68789390> [in German].
6. Christiane Peitz. (2023). Politik der Sprache: Flüchtlinge oder Geflüchtete? [Politics of language: refugees or fugitives?] *Tagesspiegel*. URL: <https://www.tagesspiegel.de/kultur/politik-der-sprache-fluechtlinge-oder-gefluechtete-9144897.html> [in German].
7. Duden online. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Migration?amp>
8. Erol Yildiz. (2020). Solidarität in der postmigrantischen Gesellschaft. [Solidarity in the post-migrant society] *Agora 42*. URL: <https://agora42.de/solidaritaet-in-der-postmigrantischen-gesellschaft-erol-yildiz/#more-14117> [in German].
9. Fremdwort. URL: <https://www.fremdwort.de/suchen/bedeutung/migration/>
10. Jonas Vogt. (2024). Wie ein Ort im Innviertel mit der Migration umgeht. [How a town in the Innviertel region deals with migration] *Der Standard*. URL: <https://www.derstandard.de/story/3000000237438/wie-ein-ort-im-innviertel-mit-der-migration-umgeht> [in German].
11. Lysetska N. H. (2020). Konzept «Europa» an der Schwelle zweier Jahrtausende. [The concept “EUROPA” on the threshold of the second and third millennium] *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriya «Filolohiia» – Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series «Philology»*, 9. S. 51–55. DOI [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9\(77\)-51-55](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9(77)-51-55) [in Ukrainian].
12. Nach Jobbörse für Geflüchtete: Bereits mehrere Bewerbungen eingereicht. (2024). [After job fair for refugees: several applications already submitted] *Tagesschau*. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/regional/thueringen/mdr-nach-job-boerse-fuer-gefluechtete-bereits-mehrere-bewerbungen-eingereicht-100.html> [in German].
13. Synonyme. URL: <https://www.wort-suchen.de/synonyme/migration>
14. Volker Witting. (2024). Krieg in der Ukraine: Bis zu zehn Millionen weitere Flüchtlinge? [Ukrainian war: Up to ten million more refugees?] *Deutsche Welle*. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-krieg-bis-zu-zehn-millionen-weitere-fluechtlinge/a-68688537> [in German].
15. Wikiwörterbuch. [Wiki dictionary.] URL: <https://de.wiktionary.org/wiki/Migration> [in German].